

AȘEZĂRILE DIN EPOCA BARBARIEI

Lucrările de pe șantierul dela Sărata-Monteoru — jud. Buzău

Obiectivele campaniei de săpături din 1949 dela Sărata-Monteoru au fost inițial două: 1) Cercetarea unui cimitir de inhumație, descoperit întâmplător cu prilejul unor lucrări agricole pe panta de S.E. a „Dealului Leagănelui”, din imediata apropiere a „Cetățuiei”. 2) Continuarea săpăturilor de pe „Cetățuie” în vederea lămuririi următoarelor probleme: a) identificarea pe latura de nord a „Cetățuiei” a celor mai vechi depuneri arheologice din epoca de bronz existente acolo, depuneri a căror prezență se arătase probabilă cu prilejul săpăturilor din 1946; b) cercetarea laturei Vest a „Cetățuiei”, pentru stabilirea construcțiilor care vor fi existat acolo, în legătură cu construcțiile desgroate anterior în colțul de SV al „Cetățuiei”.

Campania asupra căreia raportăm a început efectiv în ziua de 13 Iunie a. c. și s'a încheiat în ziua de 16 August.

Rezultatele obținute în cursul campaniei, în măsura în care ele pot fi sumarizate pe baza observațiilor de pe șantier și înainte de prelucrarea completă și studierea materialelor, sunt următoarele:

1. În cimitirul de pe „Dealul Leagănelui” s'a desvelit o suprafață de cca. 200 m. p. până la adâncimea maximă de 2,30 m. Cimitirul existent aici fusese destul de serios distrus prin desfundarea locului, după defrișarea pădurii, în vederea plantării unei vii. Construcțiile superioare de piatră ale mormintelor au fost în felul acesta distruse; în afară de aceasta, numeroase morminte au fost sfărâmate și risipite. În ordine neregulată, ca plasare în teren s'a mai putut descoperi un număr de 11 morminte de inhumație aparținând după toată probabilitatea fazei de sfârșit a primei perioade de locuire din epoca de bronz dela Sărata-Monteoru (faza I a) ¹⁾. Poziția scheletelor s'a dovedit a fi constantă, anume chircite și zăcând pe partea stângă, în timp ce orientarea s'a arătat a fi valabilă, cu predominarea totuși a orientării privirii către SV. Trebuie semnalată descoperirea unui mormânt masculin așezat în poziția denumită „chircită șezând” și care s'a dovedit a fi al unui luptător, după cum arată toporul de luptă de piatră găsit în cuprinsul mormântului. În rest se pot semnala podoabele de bronz găsite la majoritatea mormintelor, iar în două cazuri prezența podoabelor de aur (mărgelă mici cilindrice și inele de buclă).

Ca situație generală trebuie subliniată poziția topografică a acestui cimitir,

1) Fazele stratigrafice sunt numerotate în ordinea întâlnirii lor în teren, de sus în jos, astfel că I-a reprezintă de fapt sfârșitul fazei I-a, iar I C. 4, începutul ei.

descoperirea lui completând lanțul de cimitire care se pot constata la distanțe variabile — cele mai vechi mai departe, cele mai noi mai aproape — în jurul „Cetățuiei”. Deasemenea, faptul că acest cimitir a fost instalat pe un teren la baza cărui se aflau aluvionate, într'o veche viroagă, materiale de tip Monteoru dintr'o fază mai veche, anume din faza I c 2. Acest nou fapt întregeste observațiile mai vechi cu ajutorul cărora se vor putea reconstitui vicisitudinile topografice și modificările de teren din timpul locuirii din epoca de bronz.

Din cauza culturilor existente pe terenul săpat, nu s'a putut urmări extinderea acestui cimitir în direcția „Drumului Pragului”. Prin sondajii ulterioare se va putea lămuri și această problemă.

2. a) Pe coasta de Nord a „Cetățuiei” s'a procedat la desvelirea pe suprafață mare a terenului rămas nesăpat în sectorul suprafețelor L, M și „Zid”, coborându-se cu săpătura mai adânc pe panta de Nord a „Cetățuiei”, — și s'a săpat suprafața N rămasă nesăpată între suprafețele L și M. În afară de aceasta în cursul săpăturii s'a ivit necesitatea sondării și mai adânc spre piciorul pantei atacate.

Cu prilejul acestor lucrări s'a putut constata că pe întreaga porțiune săpată, construcțiile aparținând ultimului nivel de locuire din epoca de bronz dela Monteoru (nivelul Monteoru II), construcții ale căror baze constau din pietre, au fost mult mai puternice și impunătoare decât s'a putut deduce din descoperirea pavajului de pietre de mici dimensiuni constatată în săpăturile anterioare. Intreaga pantă de Nord a „Cetățuiei” este ocupată de blocuri destul de mari de piatră prăvălite la vale (tocmai de pe postamentul format din pietre de dimensiuni mici) și aparținând în totalitatea lor ultimului nivel Monteoru amintit. Chiar dacă situația deranjată în care au fost găsite aceste urme nu mai permite o reconstituire exactă a vechilor construcții, stabilirea, de data aceasta în mod incontestabil, a existenței unor construcții de caracter „ciclopice” la Monteoru și în epoca de bronz își păstrează semnificația sa deosebită. Caracterul progresist al ultimei faze de viațuire din epoca de bronz dela Monteoru, fază care în unele privințe se arătase a marca un regres față de cele anterioare, se manifestă, după cum a arătat campania de săpături din 1949, nu numai în domeniul dezvoltării metalurgiei, cum semnalasem deja, ci, într'o unitate organică și armonioasă, și în domeniul dezvoltării arhitecturii în piatră.

Un alt rezultat demn de semnalat al campaniei 1949 este acela al descoperirii certe, la baza tuturor depunerilor din epoca de bronz constatate până în prezent, a unei noi depuneri, Monteoru I c 4, reprezentând atât stratigrafic cât și tipologic faza incipientă a civilizației materiale din epoca de bronz de aici. Desvelirea pe suprafață largă a acestui sector al „Cetățuiei” a dus și la observații interesante privind locuințele din perioada de locuire Cucuteni B de aici. S'a putut constata și integra în plan un număr important de colibe incendiate cu inventarul lor și s'a stabilit că așezarea din epoca respectivă era instalată în terase până destul de adânc în jos spre piciorul pantei.

Sondagiile extinse în jos pe pantă au dus deasemenea la două descoperiri noi. Prima este aceea a unui intrus cimitir de inhumație, instalat destul de jos pe pantă și aparținând fazei I a. Secțiunea practică de noi a surprins din acest cimitir, pe scurtă distanță, 10 morminte. A doua descoperire nouă este aceea că depunerile arheologice din perioada Monteoru I continuă destul de groase în jos pe pantă. Din întreaga situație se detașează concluzia că panta de Nord a „Cetățuiei” a constituit cel mai important sector de locuire, începând din perioada Cucuteni B și până în faza Monteoru II, când așezarea se restrânge la marginea *platformei* „Cetățuiei”, care este ocupată atunci de puternice construcții continue în piatră.

b) Săpătura de pe latura de Vest a „Cetățuiei” a dus la descoperirea, în cuprinsul unor complexe alunecări de teren, a unei părți de construcție în piatră însoțită de mase de cenușă, de urmă de arsură, de fragmente de cărbune de lemn și numeroase vase sfărâmate, constând în principal din vase de ofrandă cu fundul ascuțit (de tipul celor folosite la *inmormântări*) și din ceșcuțe. Deși nu s'a explorat în suprafața săpată decât o porțiune din această construcție, indiciile de până

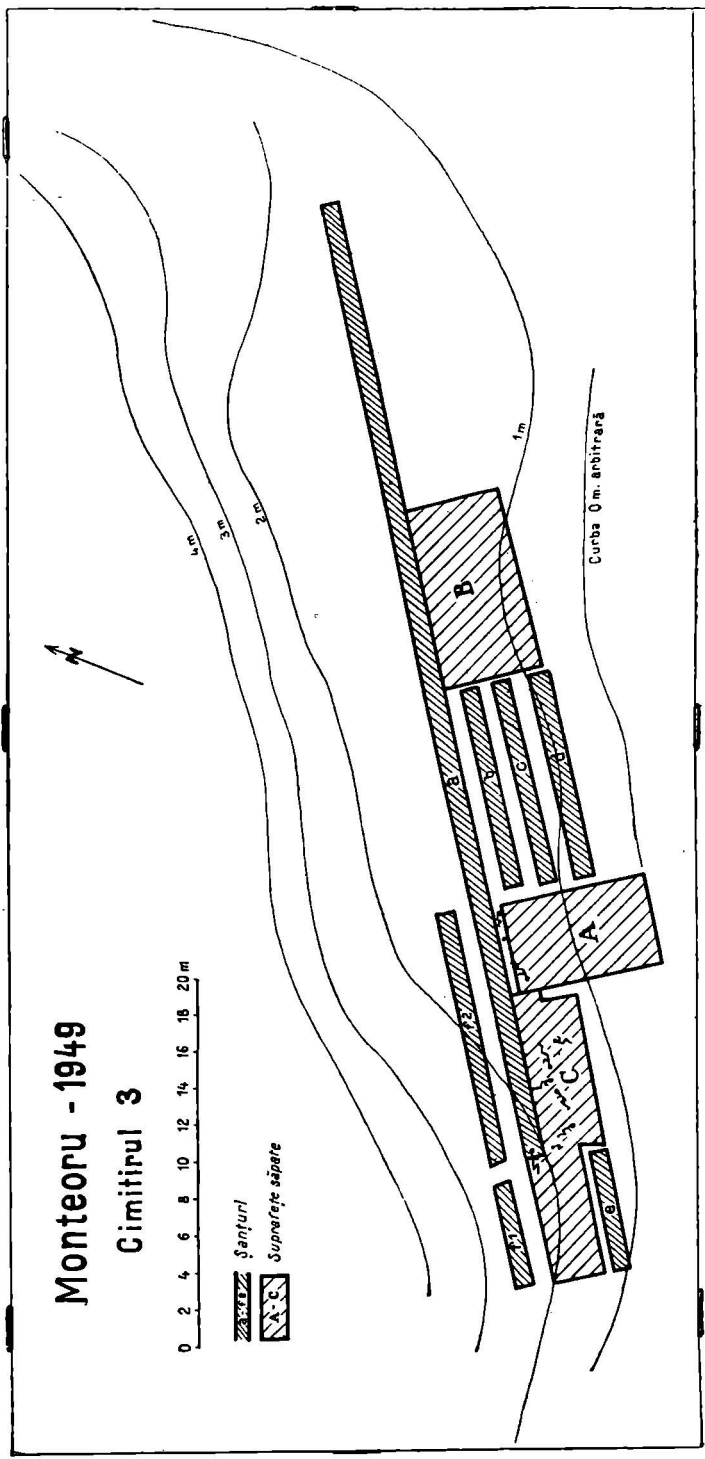
Monteoru - 1949

Cimitirul 3

 Șanturi

 Suprafețe săpate

acum par a arăta că avem de a face cu o instalație de cult în perioada Monteoru I. Desigur că această situație va trebui judecată, după completarea săpăturilor, și în raport cu „turnul” din apropiere. Ceea ce se poate sublinia de pe acum este că prin explorarea sistematică a întregii „Cetățui” dela Monteoru se poate ajunge la stabilirea topografiei exacte a diferitelor instalații din diferitele faze de locuire din epoca de bronz de aici. Structura unei astfel de „Cetățui” va putea reieși în felul acesta destul de clar și ne va permite concluzii bine întemeiate cu privire la organizarea socială a populației respective.

În lumina rezultatelor noi din campania 1949 și ținând seama de modul în care ele se conjugă cu rezultatele de până acum, explorarea complexului dela Sărata-Monteoru a depășit cu mult cadrul ce i se trasase odată cu reluarea săpăturilor de acolo în 1937. De aceea hotărîrea de a se încheia explorarea dela Sărata-Monteoru trebuie revizuită. Experiența care s'a făcut la Sărata-Monteoru, constând mai ales în constatarea că un astfel de obiectiv prezintă probleme mai complexe decât pot fi sesizate și soluționate în câteva campanii, și din aceea că descoperirile succesive desvăluiesc tot mai larg și mai adânc realitatea străveche, înfățișându-ne, chiar după un număr însemnat de campanii de săpături, aspecte noi și surprinzătoare, ni se pare instructivă și în general. Este destul să amintim faptul că — pornindu-se, după primele campanii, dela ideea cercetării unei așezări din epoca de bronz, precedată de o așezare dela sfârșitul neoliticului și însoțite de două cimitire — s'a ajuns din învățătură în învățătură și din surpriză în surpriză, la stabilirea, pe o regiune destul de largă în jurul „Cetățuiei”, a existenței unei așezări din neoliticul vechiu, a două faze principale de locuire din epoca de bronz, dintre care cea mai veche a putut fi subdivizată stratigrafic în 6 subfaze, și la identificarea a 6 cimitire în total. Propunem de aceea menținerea șantierului dela Sărata-Monteoru, ca șantier secundar, pentru epuizare, pe agenda preocupărilor Institutului.

V. Bălan, E. Comșu, I. Nestor, Gh.
Poșca, E. Zaharia.

Responsabil
I. NESTOR